

והפצת המעיינות חוצה ישאיר עבור מישהו אחר, אלא הוא בעצמו צריך לעסוק גם בהפצת המעיינות חוצה.

ויתירה מזו: גם לאחר ששכר עשה איזו פעולה שהיא (מעשה בפועל) בנוגע להפצת המעיינות חוצה – צריך הוא בעצמו לסיים את הפעולה בשלימותה (ולא לחשוב שמספיק עבורו שהתחיל בזה, ואת סיום הפעולה ישאיר למישהו אחר), כי „המתחיל במצוה אומרים לו גמור“.

כא. ויה"ר שע"י כללות העבודה דכאו"א מישראל בהפצת המעיינות חוצה ובבירור חלקו בעולם („לשפוט את הר עשו") – תהי' גאולתו הפרטית של כאו"א מישראל,

וכאשר כל בנ"י מצטרפים יחדיו – זוכים בקרוב ממש לגאולה הכללית דכל בנ"י,

עדי קיום היעוד „ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה" – במהרה בימינו ממש.

* * *

כב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וישלח יעקב מלאכים גו'.

* * *

כג. בנוגע ללימוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י – הנה בהמשך להמדובר לעיל (במאמר) אודות הענין ד„ויותר יעקב לבדו“, שענין זה מורה על דרגתו של יעקב כפי שהוא בתכלית השלימות (כנ"ל בארוכה) – נתעכב עתה על פירוש רש"י עה"פ „ויבוא יעקב שלם“ (לג, יח) שבסיום הענין.

רש"י מעתיק בפירושו תיבת „שלם“, ומפרש: „שלם בגופו – שנתרפא מצלעתו, שלם בממונו – שלא חסר כלום מכל אותו דורו, שלם בתורתו – שלא שכח תלמודו בבית לבן“.

ביאור הדברים:

יש מפרשים (רשב"ם) המבארים ש„ויבוא יעקב שלם“ פירושו שיעקב בא „אל עיר ששמה שלם“. ומ"ש „ויבוא יעקב שלם עיר שכם“ פירושו – שהעיר ששמה „שלם“ היתה סמוכה ושייכת ל„עיר שכם“.

אבל רש"י מפרש ש„שלם“ הוא מלשון שלימות (ללא כל חסרון), ולא שם עיר, כלומר, שיעקב בא לעיר שכם באופן של שלימות.

ומכיון שיש צורך להבהיר שיעקב בא לעיר שכם באופן ד„שלם“ – מוכן שענין זה הוא בקשר למאורעות מיוחדים שאירעו אצל יעקב שבסיבתם היתה אפשרות שיהי' איזה חסרון אצל יעקב (כדלקמן), ולכן מחדש הכתוב „ויבוא יעקב שלם עיר שכם“.

זאת אומרת: החידוש ד„ויבוא יעקב שלם“ אינו מתייחס לטלטול הדרך

כו' (ע"ד הרגיל), כפי שפירש רש"י (ר"פ לך) ש, הדרך . . ממעטת פרי' ורבי' וממעטת את הממון וממעטת את השם" - כי הרי גם אצל אברהם ויצחק הי' הענין דטלטול הדרך כמה פעמים [אצל יצחק - בארץ ישראל גופא, ואצל אברהם - גם לחוץ לארץ], ואעפ"כ לא הוצרך הכתוב לחדש אצלם שחזרו מהדרך באופן ד"ש"לם". ולכן, בהכרח לומר שאצל יעקב היו מאורעות מיוחדים (מלבד עצם טלטול הדרך) שהיו עלולים לגרום ענין של חסרון, ועל זה מחדש הכתוב שלמרות כל זה - "ויבוא יעקב שלם" (משא"כ בנוגע לאברהם ויצחק שאצלם לא היו המאורעות דלקמן).

ועל זה מפרש רש"י, "שלם בגופו שנתרפא מצלעתו, שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון, שלם בתורתו שלא שכח תלמודו בבית לבן", כלומר, שבכל א' מענינים אלו (גופו ממונו ותורתו) הי' מאורע שבאפשרותו לגרום ענין של חסרון, ולכן מחדש הכתוב, "ויבוא יעקב שלם":

"שלם בגופו שנתרפא מצלעתו" - כפי שלמדנו לעיל (לב, כה ואילך) "ויאבק איש עמו . . ותקע כף ירך יעקב . . והוא צולע על ירכו", כלומר, שהי' איזה חסרון בגופו בסיבת המאורע הנ"ל, ולכן מחדש הכתוב, "ויבוא יעקב - שלם", "שלם בגופו שנתרפא מצלעתו".

"שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון" - כפי שלמדנו לעיל אודות ריבוי הדורון ששלח יעקב לעשו, "עזים מאתיים ותישים עשרים וגו'" [וכפי שמבאר רש"י ש, כולם הזכרים כדי צורך הנקבות כו'], שמזה מובן שנוסף על ריבוי הדורון עצמו, נכלל בזה גם ריבוי הוולדות שיהיו במשך הזמן], וכפי שמבין הבן חמש למקרא (אף שאין לו מושג להעריך את שוויו של הדורון) שמכיון שיעקב חשב ש, "אכפרה פניו (של עשו) במנחה", וכן הי' אמנם בפועל שעי"ז נתבטל רוגזו של עשו, ועד ש, "ויחבקוהו . . וישקהו" - הרי בודאי הי' הדורון באופן של ריבוי מופלג, שאז יש מקום להניח שעי"ז, "אכפרה פניו". ולכן צריך הכתוב לחדש שלמרות ריבוי הדורון ששלח יעקב לעשו, נשאר יעקב, "שלם (גם) בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורון".

וממשיך רש"י - "שלם בתורתו, שלא שכח תלמודו בבית לבן": בפ' ויצא (לא, לח ואילך) למדנו אודות אופן עבודתו של יעקב בבית לבן - "זה עשרים שנה . . ביום אכלני חורב וקרח כלילה ותדד שנתי מעיני" [וכפי שכותב אדמו"ר הזקן בשו"ע (הל' שאלה ושכירות ס"כ) בנוגע לחיובו של פועל - "וכן חייב לעבוד בכל כחו, שהרי יעקב הצדיק אמר כי בכל כחי עבדתי את אביכון"], שמזה מובן שלא הי' לו ריבוי זמן לעסוק בתורה, ולכן מחדש הכתוב שלמרות כל זה הי' יעקב, "שלם בתורתו, שלא שכח תלמודו בבית לבן".

ומדייק רש"י, "שלא שכח תלמודו" בלבד, אף שהבן חמש למקרא יודע שדורשים ממנו להוסיף בלימוד התורה - כי בהיותו עסוק בעבודתו בבית לבן לא היתה באפשרותו להוסיף (כל כך) בתורה, אלא באופן, "שלא שכח תלמודו" בלבד. וע"ד פתגם הרגצ'ובי אודות החילוק שבין הבבלי לירושלמי אם, "תורתן משתמרת" או, "מתברכת".

כד. וצריך להבין:

מדוע נאמר הענין ד,,ויבוא יעקב שלם" רק בבואו ל,,עיר שכם" (ולא לפני כן) - הרי גם בבואו ל,,סוכות" (כמ"ש בפסוק שלפנ"ז ,,ויעקב נסע סוכותה") הי' ,,שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו" (כי ביאתו לסוכות היתה לאחר כל המאורע עם עשו, ופשיטא - לאחר שהייתו בבית לבן), וא"כ, מדוע נאמר ,,ויבוא יעקב שלם" רק כאשר בא לעיר שכם, ולא כאשר בא ל,,סוכות"?

ובפרטיות יותר:

,,שלם בגופו, שנתרפא מצלעתו" - הי' תיכף ומיד באותו יום, כפי שפרש"י עה"פ ,,ויזרח לו השמש" (לב, לב), ,,ויזרח לו לצרכו, לרפאות את צלעתו . . ואותן שעות שמיהרה לשקוע בשבילו כשיצא מבאר שבע מיהרה לזרוח בשבילו", כלומר, שמיד עם זריחת השמש נתרפא מצלעתו.

,,שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורון" - הי' (לכאורה) מיד לאחר המאורע עם עשו, כלומר, עוד לפני נסיעתו לסוכות [וכמובן ממדרז"ל שנתמלא חסרונו מיד כו'].

ו,,שלם בתורתו, שלא שכח תלמודו בבית לבן" - הי' כבר לפני כל המאורע עם עשו, מיד לאחר שעזב את בית לבן.

ועפ"ז נשאלת השאלה: מדוע לא נאמר הענין ד,,ויבוא יעקב שלם" ביחס לבואו ל,,סוכות"?

ובפרט ע"פ המבואר בפירוש רש"י (בפסוק שלפנ"ז) שיעקב שהה בסוכות י"ח חדשים, כלומר, שכבר משך זמן ארוך - י"ח חדשים - לפני בואו ל,,עיר שכם" הי' כבר יעקב ,,שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו", וא"כ, מדוע נאמר ,,ויבוא יעקב שלם" רק בבואו ל,,עיר שכם"?

כה. בהמשך להנזכר לעיל פירוש רש"י ,,שהה שם (בסוכות) י"ח חודש" [שעי"ז מתחזקת יותר הקושיא מדוע נאמר ,,ויבוא יעקב שלם" בבואו ל,,עיר שכם", ולא לפנ"ז] - נתעכב גם על דברי רש"י בפסוק זה:

רש"י מעתיק מהפסוק את התיבות ,,ויבן לו בית", ומפרש: ,,שהה שם י"ח חודש, קיץ חורף וקיץ. סוכות קיץ, בית חורף, סוכות קיץ".

[וכמובן שהלימוד שבפסוק זה הוא מהתיבות ,,ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות" (סוכות בית סוכות), ולא ממ"ש בסיום הפסוק ,,על כן קרא שם המקום סוכות" - כי (נוסף לזה שאז הסדר הוא בית סוכות סוכות, ולא סוכות בית סוכות, הרי) תיבת ,,סוכות" שבסיום הפסוק אינה מתייחסת לעצם המאורע, כי אם לקריאת שם המקום (ע"י אחרים)].

וצריך להבין:

א) קושיית הרא"ם: ,,לא ידעתי למה הביאו רש"י ז"ל בפירושו, והלא

הבית והסוכות נעשו שניהם בזמן אחד, הבית לעצמו והסוכות למקנהו, כדכתיב ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות, והמדרש שדרשו הבית והסוכות לעצמו, הבית בחורף והסוכות בקיץ, אינו אחר פשוטו של מקרא?

ובסגנון אחר: לשם מה זקוק רש"י לפרש פסוק זה - הרי בפשוטו של מקרא מובן פסוק זה בפשטות, ולשם מה זקוק רש"י לפירוש המדרש שהכוונה בזה לרמז על מושך הזמן ששהה יעקב בסוכות - "י"ח חודש, קיץ חורף וקיץ", ומה גם שהפירוש שהן הבית והן הסוכות היו לעצמו, הבית בחורף והסוכות בקיץ - אינו מתאים לפשוטו של מקרא, שהרי מפורש בכתוב, "ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות", כלומר: בית לעצמו (הן בחורף והן בקיץ) וסוכות למקנהו!

(ב) מדוע מעתיק רש"י מהפסוק את התיבות, "ויבן לו בית" שבאמצע הענין (בין ב' הפעמים שמופיע הענין דסוכות - "ויעקב נסע סוכותה", "ולמקנהו עשה סוכות"), לכאורה, הרי מתאים יותר להעתיק את התיבות "ויעקב נסע סוכותה" שבהתחלת הענין?

וכפי שיתבאר לקמן.

כו. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו (לקוטי לוי"צ ע' קל) מובא מאמר הזהר (קסח, א) אודות דוד המלך [הקשור עם כללות ענין הגאולה - דוד מלכא משיחא]: "פתח ואמר חיים שאל ממך נתת לו וגו', חיים שאל ממך דא דוד מלכא... דלית לי' חיים מדילי' כלום (שהי' "בר נפלא")... ומאדם קדמא הוא שבעין שנין דאתקיים דוד מלכא בעלמא. תו אבהן שבקו לי' מחייהון כל חד וחד, אברהם שבק לי' וכן יעקב ויוסף... יעקב הוה לי' לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם וכו'".

[וכמבואר בארוכה ב"דרך מצוותיך" (מצות מינוי מלך), "מה ענין כפל הע' שנים שנתנו לו אדם והאבות, ומדוע לא חי כי אם ע' שנה, דלכאורה הי' צ"ל ימי חייו ק"מ שנה, כפי השנים שנחסרו מחיי אדם והאבות", ואין כאן המקום להאריך בזה - מכיון שענין זה מבואר שם בארוכה].

ומבאר אאמו"ר: "דקדק לומר ביעקב בעלמא, שלא אמר זה כאברהם ויוסף, וכן בדוד אמר לעיל תיבת בעלמא, הוא כי באמת יעקב לא מת, וכן דוד מלך ישראל חי וקיים. ועיין בלקו"ת בד"ה והזהר הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי ע"ש".

וכמדובר כמ"פ שאאמו"ר אינו מבאר את ההוראה בנוגע לעבודה בפועל (שהרי אין להסתפק בלימוד עצמו, אלא העיקר הוא ההוראה בנוגע לעבודה בפועל). וכפי שיתבאר לקמן.

כז. כאן המקום לבאר ענין מסויים ששאלו בהמשך להמדובר לעיל (שיחת ש"פ חיי שרה) בענין "משיחת מלך".

[וכמדובר כמ"פ שאין להסתפק בזה שמוצאים "קושיא", אלא צריכים

במקומו). ואדרבה: מפורש בקרא (ש"ב כא, יז), „אז נשבעו אנשי דוד לאמר לא תצא עוד אתנו למלחמה ולא תכבה את נר ישראל“.

לא. ויה"ר שע"י העסק בלימוד הענינים הקשורים עם הלכות מלכים ומלחמותיהם – נזכה בקרוב ממש לקיום ענינים אלו בפועל ממש,

כאשר „יעמוד מלך מבית דוד. וילחם מלחמות ה'“, ולאח"ז יבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל, ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו' (רמב"ם שם ספי"א), עדי קיום היעוד „והיתה לה' המלוכה“ – במהרה בימינו ממש.

* * *

לב. הביאור בפרש"י:

כאשר לומדים את הפסוק „ויעקב נסע סוכות ויבן לו בית גו“ – מתעוררת שאלה בפשטות הכתובים: מכיון שיעקב ה' באמצע הדרך לשוב אל בית אביו (שהרי הקב"ה צוה עליו „צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך“ (ויצא לא, יג)) – מה מקום לבנות בית (וויבן לו בית) באמצע הדרך, הרי בניית בית מורה על קביעות מקום (שקובע מקום זה לדור בן), ואילו יעקב ה' עדיין באמצע הדרך לשוב לבית אביו?!

ולכן, מוכרח רש"י לפרש „שהה שם י"ח חודש כו“ – כלומר, יעקב ה' אמנם באמצע הדרך, אבל מכיון שמאיזה סיבה שהיא נשתהה בסוכות משך זמן רב (י"ח חודש), לכן „ויבן לו בית“ – למשך זמן זה.

ועפ"ז מובן מדוע מספרת התורה ש„ויבן לו בית“ – דלכאורה: כשם שבנוגע לאברהם ויצחק לא צריכה התורה לחדש שהם בנו לעצמם בתים (או אוהלים), כי מעצמו מובן שהם דרו בתוך בית (או אוהל) ולא ברחוב [ופשיטא שכאשר מצינו אצל יצחק ש„וישקף אבימלך גו' וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו“ (תולדות כו, ח) – ה' זה במקום צנוע כו'], כמו כן אין צורך לחדש שיעקב דר בתוך בית, וא"כ, לאיזה צורך (ולימוד) מספרת לנו התורה ש„ויבן לו בית“? – אלא הביאור בזה: במ"ש „ויבן לו בית“ מחדש הכתוב שיעקב נשאר במקום זה משך זמן ארוך (אף שה' באמצע הדרך), ולכן „ויבן לו בית“ – מושב קבוע למשך זמן זה.

[ולכן לא נאמר בכתוב שבנה כמה בתים, עבור בניו ועבדיו ושפחותיו – כי החידוש שבכתוב אינו מתייחס לזה שבני אדם צריכים לדור בבתים (דמאי קמ"ל), כי אם ללמד שנשאר במקום זה באופן של קביעות – למשך זמן מסוים, שזוהי המשמעות של בניית בית].

ומכיון שלא בא הכתוב לסתום אלא לפרש – לכן מבאר רש"י שבכתוב זה מרומז גם משך הזמן ששהה יעקב ב„סוכות“: „שהה שם י"ח חודש, קיץ וחורף וקיץ, סוכות קיץ, בית חורף, סוכות קיץ“, כלומר, מכיון שבפסוק נאמר סוכות בית וסוכות, מובן, ששהה שם במשך ג' תקופות: קיץ (סוכות), חורף (בית), וקיץ (סוכות).

ומובן בפשטות שאין כוונת הפסוק לומר שבזמן החורף ישב בבית ובזמן הקיץ ישב (הוא בעצמו) בסוכות – כי מפורש בקרא „ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות“, כלומר, שהסוכות היו מיועדות למקנהו בלבד, ואילו הוא בעצמו ישב ב„בית“ הן בחורף והן בקיץ – אלא בדיוק הלשונית סוכות בית וסוכות מרומז: „סוכות – קיץ, בית – חורף, סוכות – קיץ“, כלומר, הלשון „סוכות“ מורה על תקופת הקיץ, והלשון „בית“ מורה על תקופת החורף, ללמדך ששה שם קיץ חורף וקיץ.

ועפ"ז מובן בפשטות מדוע מעתיק רש"י מהכתוב רק את התיבות „ויבן לו בית“ – כי על זה מיוסד תוכן הביאור ש„שהה שם י"ח חודש“, כלומר, משך זמן ארוך, שאז שייך הענין ד„ויבן לו בית“ – מקום קבוע (אף שהי' באמצע הדרך).

לג. עפ"ז יובן גם דיוק לשון רש"י – „שהה שם י"ח חודש, קיץ וחורף וקיץ“:

דלכאורה אינו מובן: לשם מה צריך רש"י לומר ש„שהה שם י"ח חודש“ – מניינא למה לי – הרי כוונת רש"י לפרש שבתיבות סוכות בית וסוכות מרומז קיץ וחורף וקיץ, וא"כ, הול"ל „שהה שם קיץ וחורף וקיץ“?

והביאור בזה – ע"פ האמור לעיל: בפירושו רוצה רש"י להדגיש את עיקר החידוש שבכתוב – ש„ויבן לו בית“ (מקום קבוע) לפי ששהה שם משך זמן ארוך, ולכן כותב רש"י: „י"ח חודש“, ולאח"ז מבאר היכן מרומז בפסוק משך הזמן (מכיון שלא בא הכתוב לסתום אלא לפרש) – בלשונות סוכות בית וסוכות, קיץ וחורף וקיץ.

ונוסף לזה: אם רש"י הי' כותב „קיץ וחורף וקיץ“ בלבד, הי' מקום לומר שהכוונה לח' חדשים בלבד, חודש א' מסוף הקיץ, ו' חדשי החורף, וחודש א' מהתחלת הקיץ הבא; ומכיון שכוונת הכתוב להדגיש ששהה שם זמן ארוך, לכן מסתבר לפרש שמדובר אודות תקופות שלימות, כלומר, ו' חדשים לכל תקופה, שביחד הם י"ח חודש, ועפ"ז מובן מדוע „ויבן לו בית“ – מכיון ששהה שם זמן ארוך, י"ח חודש, שנה ומחצה.

לד. והנה, ע"פ דברי רש"י ש„שהה שם (בסוכות) י"ח חודש“ – יובן גם מדוע הענין ד„ויבוא יעקב שלם“ („שלם בגופו וכו'“) הי' רק בבואו ל„עיר שכם“, לאחר שיעברו י"ח חדשים ששהה בסוכות, ולא לפנ"ז – בבואו ל„סוכות“:

„שלם בגופו, שנתרפא מצלעתו“ – בדרך הטבע הרי זה ענין הדורש משך זמן, ולכן, לאחר שיעברו י"ח חדשים שבהם שהה יעקב ב„סוכות“, הספיק במשך זמן זה להתרפא מצלעתו, ואז – „ויבוא יעקב שלם עיר שכם“, כלומר, שבבואו לעיר שכם (לאחרי י"ח החדשים ששהה בסוכות) הי' „שלם בגופו“, אבל בבואו ל„סוכות“ (מיד לאחר המאורע עם עשו) הי' עדיין צולע על ירכו,

כי בפשוטו של מקרא לא מצינו שנעשה לו נס (למעלה מדרך הטבע) שנתרפא מיד.

ומה שנתבאר לעיל שנתרפא מיד באותו יום, כמ"ש, „ויזרח לו השמש“, „לצרכו, לרפאות את צלעתו“ – הנה „בן חמש למקרא“ שלומד פירוש רש"י וזוכר את דברי רש"י, לא ישאל שאלה כזו:

רש"י מדגיש שפירוש זה („ויזרח לו השמש – לצרכו, לרפאות את צלעתו“) הוא „מדרש אגדה“, ואילו פשוטו של מקרא הוא: „ויזרח לו השמש – לשון בני אדם הוא, כשהגענו למקום פלוני האיר לנו השחר“, וכפי שמסיים רש"י: „זהו פשוטו“.

וטעם הדבר – שפירוש זה (שנתרפא מיד) הוא „מדרש אגדה“ ולא פשוטו של מקרא – מובן בפשטות:

בפסוק שלאח"ז נאמר: „על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בהאבקו עמו“. ועפ"ז – אם נאמר שנתרפא מיד עם אור היום, נמצא שהיותו „צולע על ירכו“ הי' למשך זמן הכי קצר, מ„עלות השחר“ עד זריחת השמש, ויתכן אפילו שאף א' (כולל בני יעקב) לא ראה שיעקב הי' צולע על ירכו, וא"כ, מדוע „לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה... עד היום הזה“?!

ולכן, בפשוטו של מקרא מסתבר לומר שרפואתו של יעקב מצלעתו לא היתה בדרך נס (שנתרפא מיד), אלא בדרך הטבע – לאחר משך זמן, ומכיון שבמשך כל הזמן (י"ח חודש) הי' צולע על ירכו, לכן נקבע האיסור דאכילת גיד הנשה עד סוף כל הדורות.

לה. ועד"ז מובן בנוגע ל„שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורון“ – שגם ענין זה נפעל בבואו לעיר שכם, לאחר ששהה בסוכות י"ח חודש (ולא לפנ"ז – בבואו לסוכות):

בדרך הטבע לא יתכן שמיד לאחר נתינת דורון מרובה ביותר לא יהי' חסרון כלל אצל נותן הדורון, ובפשוטו של מקרא לא מצינו שנעשה לו נס והחזיר לו הקב"ה את כל ריבוי הדורון שנתן לעשו, ולכן, אי אפשר לומר שבבואו לסוכות, תיכף ומיד לאחר נתינת ריבוי הדורון, הי' „שלם בממונו“.

אבל לאחר ששהה בסוכות י"ח חודש – הנה במשך זמן זה נתרבה מקנהו באופן טבעי עד שנשלם כל מה שנחסר בממונו ע"י נתינת הדורון לעשו. ובפרט ע"פ פרש"י עה"פ „צאן רבות“ שנאמר ביעקב (ויצא ל, מג) שהיו „פרות ורבות יותר משאר צאן“ – שמזה מובן שבמשך י"ח חודש הספיקו להתרבות באופן כזה שיושלם כל חסרון הדורון למרות היותו דורון מרובה ביותר. ואז – בבואו לעיר שכם הי' „שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורון“.

לו. ובנוגע ל"שלם בתורתו, שלא שכח תלמודו בבית לבן" - הנה אע"פ שגם בבואו לסוכות ה"י, "שלם בתורתו", עדיין אי אפשר לומר, "ויבוא יעקב שלם" (בבואו לסוכות), כי ישנם כמה ענינים שבהם אינו שלם - בגופו (צולע על ירכו) ובממונו (נתינת הדורון), ולכן, אי אפשר לומר, "ויבוא יעקב שלם" - באופן כללי (בכל הענינים) - עד בואו לעיר שכם.

ומ"ש רש"י, "שלא שכח תלמודו" בלבד, אף שבודאי הוסיף בלימוד התורה (ולא הסתפק בזה שלא שכח מה שלמד מקודם לבן), ועאכו"כ במשך י"ח חודש ששהה בסוכות (לאחרי צאתו מבית לבן) - הרי זה משום שהמושג ד"שלם" (,ויבוא יעקב שלם") מתייחס לשלילת ומילוי החסרון, ולא לענין של הוספה.

[ובפרט שבנוגע ל"שלם בגופו" הרי ההוספה היא דבר בלתי רצוי - כל יתר כנטול דמי"].

ולכן, גם בנוגע ל"שלם בתורתו" מדגיש רש"י רק את הענין דשלילת החסרון - "שלא שכח תלמודו בבית לבן", דקאי על כל תלמודו שלמד לפני בואו לבית לבן, כולל - י"ד שנים רצופות שעסק בתורה בבית מדרשם של שם ועבר [ומוכן גודל ההפלאה שבזה, ובפרט כאשר מדובר אודות, "יעקב איש תם יושב אוהלים"], ולמרות שבבית לבן ה"י עסוק בעבודתו באופן ד"ביום אכלני חורב וגו'" - "לא שכח תלמודו".

והטעם שהכתוב מדגיש רק את הענין ד"שלם" - הרי זה מפני שהכתוב בא לחדש שלמרות האפשרות לענין של חסרון, מ"מ, "ויבוא יעקב שלם" - ללא חסרון. ופשיטא שלא צריכים לחדש שע"ד הרגיל הוסיף יעקב בלימוד התורה!

לז. והנה, מכיון ש"מעשה אבות סימן לבנים" - מוכן, שישנה הוראה מכל האמור לעיל בנוגע לעבודת כאר"א מישראל:

כאשר יהודי יוצא לעסוק בבירור עניני העולם (בדוגמת עבודתו של יעקב בבית לבן) - עליו לדעת שיש לו נתינת כח מיעקב אבינו להצליח להשלים את כל עבודתו בבירור חלקו בעולם, ובאופן ד"ויבוא יעקב שלם", "שלם בגופו, שלם בממונו, ושלם בתורתו".

וכל זה - כאשר כללות הנהגתו היא באופן המתאים ל"יעקב", כלומר, שיודע שהתעסקותו בעניני העולם היא מצד וע"פ הוראת ה"שולחן ערוך", ולכן, לא זו בלבד שבזמנו הפנוי עוסק הוא בלימוד התורה, נגלה וחסידות, והפצת המעיינות חוצה, אלא עוד זאת: הוא משתדל, "לגזול" מהזמן שעוסק בעניני העולם (ע"פ התורה) כדי שיוכל להוסיף בעניני התורה ומצוות.

לח. והמעשה הוא העיקר - להוסיף בלימוד התורה, הן נגלה דתורה, והן תורת החסידות, ובפרט בעמדנו בערב י"ט כסלו - שאז מודגש ביותר כללית הענין דלימוד החסידות והפצת המעיינות חוצה.

דהנה, גם כאשר מדובר אודות יהודי שעוסק בעניני העולם (לצורך פרנסתו) במשך רוב זמן היום, וע"פ השו"ע יוצא י"ח לימוד התורה בפרק א' שחרית ופרק א' ערבית - גם אליו מופנית ההוראה והשליחות דנשיא דורנו לעסוק בלימוד החסידות והפצת המעיינות חוצה.

ישנו מי שטוען שאין לו פנאי ללימוד חסידות: הוא עסוק במשך כל היום בעניני העולם, ובאופן ד', כיום אכלני חורב וגו', וא"כ, מתי יש לו זמן ללימוד חסידות?!

כל מה שנותנים לו, "זמן" - הרי זה רק בשביל עניני קדושה; וכאשר מדברים עמו אודות לימוד החסידות, טוען הוא שאין לו זמן!!

ויתירה מזו: התעסקותו בעניני העולם היא לא רק באופן המוכרח לצורך פרנסתו, אלא גם לאחר שהרויח כדי צורך פרנסתו ממשיך לעסוק בעניני העולם כדי להרויח עוד יותר, וטוען שזהו הטבע שהטביע בו הקב"ה: "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים כו'!" ומשום זה אין לו פנאי לעסוק בתורה! ואפילו כאשר נשאר לו מעט זמן - טוען הוא שעליו לנצל זאת ללימוד הלכות התורה (נגלה דתורה) כדי לדעת את המעשה אשר יעשון, וא"כ, כיצד יכולים לדרוש ממנו ללימוד חסידות?!

לימוד החסידות - טוען הוא - שייך ליום השבת, שאז אינו טרוד בעניני העולם! וביום השבת גופא - לכל לראש עליו לקיים את המצוה דעונג שבת ע"י אכילה ושתי' ושינה כו', ולאח"ז יוכל להתיישב - בראש רגוע - ללימוד חסידות!

וכמו כן כאשר אומרים לו שעליו לעסוק בהפצת המעיינות חוצה - טוען הוא: מי אני ומה אני להשפיע על הזולת ע"י הפצת המעיינות חוצה - אינני ראוי ושייך לענין נעלה כזה!

הוא יודע שמעמדו ומצבו אינו כדבעי, וכאשר נמצא בביתו ומביט ב"מראה" - "ווערט אים ליכטיק אין די אויגן" בלשון "סגי נהור", בראותו ש"מכף רגל ועד ראש וגו'" - כפי שידע איניש בנפשי, וא"כ, הוא האדם המתאים לעסוק בהפצת המעיינות חוצה?!

הנה על זה אומרים לו ש"נשיא הדור" יודע את כל ה"חשבונות" הנ"ל, כי בהיותו ה"ראש" דכל הדור, הרי הוא יודע ומרגיש כל מה שנעשה עם שאר חלקי הגוף (כללות בני"), ואעפ"כ תובע ממנו נשיא הדור ללימוד חסידות, ולא רק לעצמו, אלא גם באופן הפצת המעיינות חוצה!

וכמודגש במכתבו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בקשר לחג הגאולה שלו (י"ב"ג תמוז) שצריך להיות הענין ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", כלומר, לימוד התורה, הן נגלה דתורה והן תורת החסידות, בדוגמת המאמר ד"ה עשרה שיושבים (ששלח בצירוף למכתבו) - ביאורי תורת החסידות על מארז"ל במשנה (נגלה דתורה), ובאופן ד"עשרה שיושבים כו'", כלומר, לא

להסתפק בלימוד החסידות לעצמו, אלא לפעול זאת על עשרה מישראל - הפצת המעיינות חוצה.

וכמודגש במכתב הנ"ל שהדברים אמורים בנוגע לכאו"א מישראל, כולל „את אשר בשם ישראל יכונה“, כלומר, אפילו מי שטוען שהשם „ישראל“ הוא אצלו באופן של כינוי בלבד (בהתייחסו בזה לכל עניני יהדות, תורה ומצוות) - גם ביחס אליו צריכה להיות הפעולה דהפצת המעיינות (דתורת החסידות) חוצה.

לט. וכאשר ממשיך לטעון שצריכים להיות ראוי לעבודה זו (לימוד החסידות והפצת המעיינות חוצה), וע"ד המבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (לקו"ד ח"ב עדר, א ואילך. סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 82 ואילך) אודות ההידור דנטילת ידים לסעודה ג"פ רצופות, שענין זה צריך להיות באופן פנימי כו' („מ'דארף האלטן דערביי“) - הרי חסידים הראו „קונץ“ שמאז שנתפרסם ענין זה התחילו כולם להקפיד על נט"י ג"פ!

לפני שנתפרסם ענין הנ"ל - היו כו"כ שלא ידעו כלל אודות המושג דנט"י ג"פ; אבל מאז שנתפרסם שישנו ההידור דנט"י ג"פ (שכך נהג כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע וכו'), הנה למרות שנאמר שצריכים להיות ראוי לזה כו', התחילו כל החסידים לנהוג כך בפועל ממש!

וטעם הדבר (מדוע אמנם התחילו כולם לנהוג כן, הרי נאמר בפירוש שצריכים להיות ראוי לזה כו') - מובן ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע במכתבו הידוע (שנתפרסם ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), שאע"פ שענין הבירורים צריך להיות (בדרך כלל) ע"פ סדר והדרגה, הנה בזמן דעקבתא דמשיחא (זמן הבירורים היותר אחרונים) צריכה להיות עבודת הבירורים ללא סדר והדרגה, אלא באופן ד„חטוף ואכול חטוף ושתי“, כלומר, כאשר מגיע לידו וביכולתו לפעול ולתקן ענין מסוים, עליו לעשות זאת תיכף ומיד, מבלי הבט על זה שמצד הענין דסדר והדרגה הי' צריך לעסוק לכל לראש בענין אחר.

וכנדו"ד: כאשר שומעים אודות ענין של הידור (נט"י לסעודה ג"פ רצופות) - הנה לכל לראש צריכים לקיים זאת באופן ד„חטוף ואכול חטוף ושתי“, ומה שצריכים „האלטן דערביי“ - הנה במשך הזמן ישתדל אמנם להיות במעמד ומצב המתאים לזה, וסוכ"ס אכן יגיע לדרגא כזו.

ואין לחשוש לשינוי הסדר (קיום ההידור בפועל, ורק אח"כ „האלטן דערביי“) - כי ידועה הוראת התורה ש„אין מוקדם ומאוחר בתורה“!

ולאמיתו של דבר - יש לומר שזו היתה אמנם כוונת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בפרסום הענין בשיחה הנ"ל:

בהכירי את כ"ק מו"ח אדמו"ר, עד כמה שהי' „טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל“ - הרי לא יתכן לומר שכוונתו בפירסום והדפסת ענין הנ"ל

(אודות נט"י ג"פ) לשלול ולהזהיר שלא יתנהגו כן עד שיהיו ראויים לזה, כלומר, שכל הכוונה בפירסום הדברים היא – שאף א' לא „יכשל" בזה שיקבל על עצמו הידור זה כל זמן שאינו ראוי לכך, פשיטא שח"ו לומר כן

אלא אדרבה: הכוונה בפירסום הדברים היא – להדגיש שמכיון שכך היתה ההנהגה דנשיא הדור, הרי זו הוראה לכל הדור, כי „גופא בתר רישא אזיל", ולכן, היות שכל א' הוא חלק מה„גופא" השייך לנשיא הדור (ורוצה ומשתדל להיות שייך ומקושר עוד יותר), הנה כאשר מספרים לו אודות מנהג של נשיא הדור, הרי לכל לראש יודע שגם הוא צריך להתנהג כן,

[וע"ד המסופר בגמרא (סוכה לב, ב) בנוגע ל„הדס שוטה", „תרי וחד" (שני עלין בעוקץ אחד ועלה אחד מלמטה ועולה ורוכב על השנים) – ש„רב אחא ברי' דרבא מהדר אתרי וחד, הואיל ונפק מפומי' דרב כהנא", כלומר, מכיון שרב כהנא – רבו – אמר „אפילו תרי וחד" (שגם זה כשר), ה' הוא (בתור תלמידו של רב כהנא) מהדר אתרי וחד, ועאכר"כ בנדר"ד – כאשר מדובר אודות ענין של הידור כו']

אלא שביחד עם זה הדגיש כ"ק מו"ח אדמו"ר הוראה נוספת – שצריכים „האלטן דערביי", כלומר, מכיון שזהו הידור מיוחד כו', הרי בד בבד עם קבלת הידור זה, עליו להשתדל שיהי' גם ראוי לזה, אבל לא שצריך להמתין עד שיהי' ראוי לזה ורק אח"כ יתנהג כן בפועל!

ועד"ז מוכן בנוגע לעניננו – שאין לטעון שאינו ראוי לעסוק בהפצת המעיינות חוצה, אלא לכל לראש צריכים לעסוק בזה בפועל ממש, מכיון שזוהי הוראת נשיא דורנו, ובד בבד עם התעסקותו בהפצת המעיינות חוצה, ישתדל להוסיף בעבודתו בנוגע לעצמו, באופן שאכן יהי' ראוי לכך!

ופשיטא שאין להמתין עד שיהי' ראוי לכך (קשוט עצמך) ורק אז יחשוב אודות התעסקות בהפצת המעיינות חוצה – אלא כאשר יש לו הזדמנות לעסוק בהפצת המעיינות עליו לעשות זאת תיכף ומיד – „חטוף ואכול חטוף ושתי"!

ומוכן, שסוכ"ס יגיע לשלימות העבודה הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להפצת המעיינות חוצה, ואין זה אלא שינוי הסדר בלבד, כלומר, במקום להתחיל בעבודה עם עצמו ואח"כ לעסוק עם הזולת (בהתאם לעבודה שע"פ סדר והדרגה), הרי הוא מתחיל בעבודה עם הזולת (הפצת המעיינות חוצה), ומזה בא גם לשלימות העבודה עם עצמו. ובנוגע לשינוי הסדר – הרי „אין מוקדם ומאוחר בתורה", כנ"ל.

וכאשר מתנהגים ע"פ הוראת נשיא דורנו ומתעסקים בהפצת המעיינות חוצה – זוכים להמשכת הברכות בכל המצטרך, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: עמדו הכן כולכם לקבל ברכות ה'.

העבודה עצמה היא אמנם „שלא על מנת לקבל פרס" (או יתירה מזו: „על מנת שלא לקבל פרס"), אבל ביחד עם זה יודעים אודות ההבטחה שע"ז

זוכים להמשכת ברכותיו של הקב"ה בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

מ. והמעשה הוא העיקר - להוסיף בכל הפעולות דהפצת המעיינות חוצה, החל מהפעולות בכל המבצעים האמורים לעיל, עד למבצע דטהרת המשפחה - הקשור במיוחד עם הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה", כי "מעין" קשור עם כללות ענין הטהרה.

ועי' ז' זוכים לקיום היעוד "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם גו'" - בדוגמת הטהרה דמעין.

וענין זה ("וזרקתי עליכם מים טהורים גו'") קשור גם עם הגילוי וההמשכה דבחי' "טלא דבדולחא", שעי' ז' נפעל הענין דתחיית המתים - לעתיד לבוא. כלומר, לא רק הענין ד"שיורי טלא דבדולחא", שעי' ז' נפעל ענין הטהרה דטומאת מת (אצל הנוגע במת), אלא בחי' "טלא דבדולחא" ממש, שעי' ז' נפעל הענין דתחיית המתים (לקו"ת האזינו עג, ג).

וזהו גם הקשר עם כללות הענין דמקוה - שעי' ז' נפעל ענין הטהרה, עד לכללות הענין דטהרת המשפחה.

מא. ובהמשך לזה - הרי כאן המקום להזכיר אודות מסיבת ה"מלוה מלכה" לטובת גמר ושכלול המקוה שתערך במוצאי שבת זו - שבאמת היו צריכים לעשות זאת לפני כמה שנים (מאז שהתחילו לחשוב אודות שכלול המקוה), ולא "להתעורר" עתה על ענין זה, אבל לאידך - מוטב מאוחר מאשר לא כלום!

ולכן, בודאי יכריזו עתה אודות הזמן והמקום שבו תערך מסיבת ה"מלוה מלכה" - מכיון שהזמן ד"מלוה מלכה" קשור במיוחד עם הזמן ד"רעוא דרעוין", כי צירוף שניהם הוא ה"מוצע" בין יום השבת לימי החול: "רעוא דרעוין" הוא סיום יום השבת, ו"מלוה מלכה" (במוצאי שבת) הוא התחלת ימי החול, ובאופן שמלוין את המלך, כלומר, שנמצאים עדיין ביחד עם ענין השבת (שבת המלכה).

ויה"ר שכל זה יהי' בהצלחה רבה ומופלגה, עד לסיום וגמר שכלול המקוה בתכלית היופי וההידור, ובהקדם הכי אפשרי.

[לכאורה, מכיון שסוכ"ס נתעוררו לעסוק בענין זה, צריכים לדבר רק בשבחם כו', וא"כ, לשם מה מדגישים שבאמת היו צריכים לסיים זאת מזמן?! - אלא הביאור בזה הוא בפשטות: בזה שיעסקו מכאן ולהבא לא יושלם עדיין מה שהיו יכולים לעשות בעבר, כי אם היו עושים בעבר מה שצריכים לעשות עתה, אזי היו יכולים עתה להוסיף בזה ביתר שאת וביתר עוז!

וכמובן בפשטות שכלל שתהי' המקוה באופן של הידור ויופי כו', יכולים להוסיף בזה עוד יותר. ומובן גודל ההכרח והנחיצות שבזה - מכיון שעי' ז' יש אפשרות לפעול שעוד אשה נוספת תתחיל לשמור על "טהרת המשפחה"!

וכידוע הסיפור עם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בנוגע למקוה שהיתה ברוסטוב: בלכתו לטבול במקוה הבחין פעם אדמו"ר נ"ע בשערה שצפה על פני המים, ובעקבות זה - כתב מכתב חריף ביותר לזה שהי' ממונה על שמירת נקיון המקוה, ותוכן הדברים הוא: אע"פ שהמקוה היא אמנם בתכלית ההידור (מצד כללי ההלכה), הנה כאשר ישנו חסרון בנקיון המקוה (ועד"ז מובן בנוגע ליופי החיצוני של המקוה) - הרי אע"פ שישנן כו"כ שאינן מקפידות על זה ולא איכפת להן כו', אעפ"כ, מכיון שיתכן שישנה א' בלבד שקשה לה לפעול על עצמה ללכת למקוה כזו, או שמשום זה תדחה את טבילתה (למרות החשיבות דטבילה בזמנה) - הרי מובן עד כמה חמור עגין זה!

ומזה מובן שע"ז שמשתדלים להוסיף בשכלול המקוה באופן של פאר והדר - יכולים לפעול שיתוספו עוד כו"כ נשים בישראל שישמרו על טהרת המשפחה מתוך שמחה וטוב לבב!

(חסר קצת)

ובנוגע לפועל - הנה מה שעבר עבר, ומכאן ולהבא ישתדלו לסיים את גמר שכלול המקוה בתכלית היופי וההידור - בהקדם הכי אפשרי].

ועוד וגם זה עיקר: להשתדל להפיץ את הרעיון דשמירת טהרת המשפחה בקרב כל נשי ישראל, עד שכל נשי ישראל יקיימו זאת בפועל ממש.

ובקרוב ממש נזכה לקיום היעוד „וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם גו'" - בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן בקבוק משקה ומזונות עבור ה„מלוה מלכה"].

* * *

מב. הביאור בהערות אדמו"ר - בנוגע לעבודת האדם:

בהערותיו מציין אדמו"ר „ועיין בלקו"ת בד"ה והזהר הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי ע"ש". ומבואר שם ש„יום השלישי" קאי על ספירת התפארת, מדתו של יעקב, ו„יום השביעי" קאי על ספירת המלכות, שזהו ענינו של דוד המלך.

והענין בעבודת האדם: תפארת, ענינו של יעקב אבינו - הוא קו התורה, ומלכות, ענינו של דוד המלך - הוא ענין הביטול.

וזהו מה שבשניהם (ביעקב וכדוד) דקדק לומר תיבת „בעלמא" - מכיון שכדי לפעול בעולם („בעלמא") זקוקים (כעיקר) לב' הבחי' דתפארת ומלכות, כדלקמן.

מג. והביאור בזה:

ספירת המלכות ענינה - ירידה למטה, כלומר, שההשפעה וההמשכה למטה נעשית ע"י ספירת המלכות. ומזה מובן שעבודת האדם בעניני העולם (ע"י ירידתו לעניני העולם) קשורה אף היא עם בחי' המלכות.

בלתי מוגה